

ILUSTRĒTĀ SVEŠVĀRDU VĀRDNĪCA

AP 32000 ŠĶIRKĻU UN 2500 ATTĒLU

Sastādītājas: *Indra Andersone, Dzintra Dāvidsone,
Aina Cebura, Ilze Čerņevska,
Inta Kalniņa, Dina Nātiņa, Ruta Puriņa,
Inna Vaitmane, Larisa Vjatere*

Vāku veidojis Uldis Baltutis

PRIEKŠVĀRDS

Ilustrētā svešvārdu vārdnīca domāta plašam lasītāju lokam. Tajā ievietots ap 32 000 citvalodu cilmes vārdu un terminoloģisku vārdkopu, kas sastopami periodiskajos izdevumos, populārzinātniskajā, politiskajā, ekonomiskajā literatūrā, radio un televīzijā, kā arī daiļliteratūrā.

Īsi skaidrota vārdu etimoloģija un nozīme, izmantojot galvenokārt vēsturiski semantisko etimoloģizācijas metodi.

Līdzās zināmām leksikas vienībām vārdnīcā ievietoti jaunāko citvalodu cilmes vārdu skaidrojumi.

Vārdnīcas sastādīšanā izmantotas līdz šim publicētas vārdnīcas un enciklopēdijas, kā arī citu valstu leksikogrāfiskie avoti.

Pielikumā ievietoti citvalodu vārdi un teicieni oriģinālrakstībā.

VĀRDNĪCAS UZBŪVE

Šķirkļu nosaukumi (pamatvārdi) doti alfabēta secībā.

Šķirkļa vārdam kvadrātiekvāvās ir norādījums uz vārda izceļsmi.

Visbiežāk sastopamie salikteņu elementi doti kā atsevišķi pamativārdi ar attiecīgiem etimoloģiskiem norādījumiem un paskaidrojumiem (piem., **video..** [angļu *video* < lat. *video* redzu < *videre* redzēt, skatīties (pēc analogijas ar *audio..*)]).

Salikteņiem, kuros šīs elements ietilpst, parasti nav pievienots elementa etimoloģiskais skaidrojums, bet ir norādīts uz pašu šo elementu, kas vārdnīcā paskaidrots (piem., **videokamera** [*sk. video.. + kamera*]).

Reģistrēti vai patentēti ražojumu nosaukumi, prečīmēs izmantoti vārdi etimoloģijās apzīmēti ar terminu «*tirdzniecisks nosaukums*» (saīsināti *tirdzn. nos.*)

Zīme < nozīmē “cēlies no.. , pamatā ir.”.

Pamatvārda atsevišķās nozīmes ir numurētas: **1., 2. ...**

Pamatvārdi homonīmi numurēti ar arābu cipariem (piem., **īriSS¹** un **īriSS²**).

A

A.., patskaņu priekšā **AN..** [gr. *a...*, *an...* nolieguma partikula] – piedēklis svešvārdos, galvenokārt tādos, kas cēlušies no grieķu valodas; apzīmē noliegumu vai kādas īpašības trūkumu (piem., asimetrija, aciklisks, anarhija).

A. A. – ad acta – pievienot lietai.

A. A. C. – anno ante Christum – pirms Kristus dzimšanas.

AB.., ABS.. – prefikss, kas nozīmē atrāšanos ārpusē, norāda uz darbību vai kustību prom.

ABADONS [ebr. *posts, bojāeja*] – Bībelē – posta vietā ieceltā eņģeļa vārds. Ījaba grāmatā arī mirušo valstības (*šeol*) apzīmējums.

ABAKA [sp. *abaca* < tamilu] – no daudzgadīga tropu auga (tekstilbanāna jeb Manilas kaepājiem) iegūta šķiedra, no kurās gatavo kuģu takelāžas piederumus, tauvas, virves; dažkārt par abaku sauc arī pašu augu.

ABAKS [gr. *abax (abakos)* < lat. *abacus* dēlis] – **1.** seno grieķu un romiešu rēķinu galdiņš; sadalīts joslās, pa kurām bīdīja akmentiņus vai kauliņus; **2.** nomogrammā – īpašs rasējums ar skaitliskām atzīmēm attiecīga vienādojuma aptuvei nai risināšanai; tīklveida nomogramma; **3. arhit.** kapiteļa augšdaļa – parasti četrstūraina plāksne.

ABALIENĀCIJA [sk. *ab..* + lat. *alienus* svešš] – med. atsvešināšanās, norise vai stāvoklis, kad kaut kas formā, funkcijā vai raksturā izmainījies vai mainās tā, ka kļūst nepazīstams, svešs, nederīgs.

ABANDONS [fr. *abandon*] – *jūrn.* kravas vai kuģa īpašnieka atteikšanās no savām tiesībām uz apdrošinātu īpašumu par labu apdrošinātājam, ja tas apņemas samaksāt īpašniekam pilnu apdrošināšanas summu.

AB ANTIQUO [lat.] – no seniem laikiem.

ABAROGNOZE [sk. *a.. + baro.. + fr. gnosis zināšana*] – smaguma novērtēšanas spējas zudums.

ABATE [sk. *abats*] – katoļu sieviešu klostera priekšniece.

ABATIJA [vidusl. lat. *abbatia*] – abata pārvaldīts katoļu klosteris līdz ar tam piederošajiem īpašumiem; pakļauta ordeņa vadībai, arī bīskapam, dažreiz Romas pāvestam.

ABATONS [sk. *a.. + tas, kur nedrīkst iejet*] – rel. noslēgta altārtelpa ortodoksālajā baznīcā.

ABATS [lat. *abbas (abbatis)* < aram. *abba tēvs*] – **1.** katoļu garīdznieks, vīriešu klostera (abatijas) priekšnieks; **2.** Francijā – katoļu garīdznieks.

ABĀZIJA [sk. *a.. + basis* staigāšana/*baino eju*] – med. nespēja staigāt; abāzijas cēlonis ir galvenokārt nervu traucējumi.

ABAZS [pers. *abbasi*; no *Abbas* šeihā vārds] – sīka austrumzemju sudraba monēta; senos laikos izplatīta Kaukāzā.

ABAŽŪRS [fr. *abat-jour*] – spuldzes apsegs, kas atstaro gaismu vai mazina gaismas spilgtumu.

ABASAMENTO [it. *abbassamento*] – *mūz* grimšana, pazemināšana (balss).

ABDĒRĪTS [pēc Senās Griekijas pilsētas Abdēras nosaukuma] – vientiesis, aprobežots cilvēks.

ABDIKĀCIJA [lat. *abdicatio*] – atteikšanās no troņa, varas, amata vai titula.

ABDOMENS [lat. *abdomen* vēders] – **1.** vēders, vēdera dobums; **2.** vēderiņš, ķermēja pakaļējais nodalījums posmkājiem.

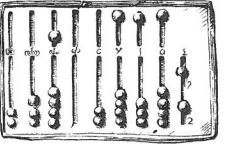
ABDOMINĀLS [fr. *abdominal* < lat. *abdomen (abdominis)* vēders] – anat. saistīts ar abdomenu, vēderu, vēderiņu (piem., abdominālā elpošana).

ABDOMINO.. – saliktos vārdos norāda uz vēderu.

ABDOMINOCENTĒZE [sk. *abdomino.. + gr. kentein* durt] – vēdera dobuma punkcija, vēdera sienas pārduršana.

ABDUKTORS [< lat. *abducere* aizvest] – anat. atvilcejmuskulis; sal. **aduktors**.

ĀBELS [ebr. *dvesma, niecība*] – **1.** Bībelē – Ādama un Ievas otrais dēls, gans, kuru viņa brālis Kains nogalināja aiz skaubības, jo Ābela upurus Jahve pieņēma

Abaks